

SVENLJUNGA
KOMMUN

Bilaga 2

Bedömningsmodell VA-utbyggnad Vattentjänstplan 2024-2027

Beslutat av	Kommunfullmäktige, KF
Beslutandedatum	[Publiceringsdatum]
Ansvarig	Chef Samhällsbyggnadsförvaltningen
Revideras	minst vart 4:e år, eller vid behov
Följas upp	Årligen

1 Manual för hantering av modellverktyget

Denna manual är ett hjälpmedel vid hantering av det modellverktyg som används för att bedöma vilket behov det finns av förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering och möjlighet för anslutning till allmän VA-försörjning i de områden i kommunen som utgör *VA-planområden*.

Manualen redovisar nedanstående moment. Tillvägagångssätt för avgränsning av VA-planområden eller vilket underlag som behövs för att utföra bedömningarna redovisas inte här.

2 Bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering

Bedömningen görs i fliken *Prioriteringsmodell* i verktyget

De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans bildar områdets "behov av en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering". Detta görs för att kommunen ska kunna se vilka områden som är mest angelägna att arbeta med. Det ger också en grund för prioritering av eventuell anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder. Bedömningen omfattar de bebyggelsegrupper som identifierats i GIS-analysen över fastigheter med enskild försörjning. Analysen omfattar bebyggelsegrupper där 10 eller fler hus ligger med minst 150 meters avstånd till varandra.

Bedömningen av behov grundas på kriterier avseende samhälle, miljö och hälsa med underkriterier enligt figuren nedan. I Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) tillkom januari 2023 ett nytt stycke i 6 § som anger att kommunen ska ta särskild hänsyn till möjligheten att tillgodose behovet genom enskilda va-anläggningar. Denna aspekt påverkar dock inte behovsbedömningen i grunden, men behöver beaktas vid den slutliga klassningen av olika VA-planområden. I modellen finns därför utrymme att ange de enskildas anläggningars kapacitet och status.

2.1 Samhälle

Samhällsfaktorn är indelad i två kategorier, antalet hushåll och bebyggelsestryck. I förarbetet till lag (2016:412) om allmänna vattentjänster har man ansett att ett antal av 20–30 fastigheter kan tänkas utgöra ett antagbart minimum för att bebyggelsen ska anses som samlad. Bedömning av vad som kan utgöra samlad bebyggelse har inte förändrats med lagändringen. I denna analys har man därav satt detta intervall som en lägsta nivå för att ett område ska utgöra ett VA-planområde.

Antalet hushåll anges i tre storleksklasser enligt nedan:

- +++ Området innefattar flera än 39 hushåll
- ++ Området innefattar 21 - 39 hushåll
- + Området innefattar 10 - 20 hushåll

Parametern bebyggelsestryck anges i tre storleksklasser enligt nedan:

- +++ Området har högt omvandlingstryck/bebyggelsestryck och omfattas av politiskt beslut, t.ex. fördjupad översiktsplan eller detaljplan.
- ++ Området har ett högt omvandlingstryck/bebyggelsestryck men omfattas ej av politiskt beslut. Privata aktörer, fastighetsägare själva vill avstycka.
- + Området har ej högt omvandlingstryck/bebyggelsestryck och omfattas ej av politiskt beslut. Orört eller endast enstaka förändring senaste 10 åren samt i överskådlig framtid.

2.2 Förutsättningar för enskilt VA

I Lag (2022:1249) tillkom ett nytt stycke i 6 § som anger att kommunen ska ta särskild hänsyn till möjligheten att uppnå syftet med bestämmelsen, det vill säga att tillgodose skyddet för människors hälsa eller miljön, genom enskilda va-anläggningar. Bedömningen i analysen tar sikte på gemensamma anläggningars kapacitet och status, men påverkar inte modellresultatet direkt utan symboliseras med en flagga. Detta kriterie rekommenderar vi ska studeras under kommande 4 år för att vid nästa översyn av vattentjänstplanen kunna inkludera resultaten. Notera att det endast är avloppen som i denna omgång har bedömts.

- 3 Områdets förutsättningar för att ordna enskilda avlopp som tillgodoser skyddet för människors hälsa eller miljön bedöms som goda
- 2 Områdets förutsättningar för att ordna enskilda avlopp som tillgodoser skyddet för människors hälsa eller miljön bedöms som acceptabla
- 1 Områdets förutsättningar för att ordna enskilda avlopp som tillgodoser skyddet för människors hälsa eller miljön bedöms som utmanande/dåliga

2.3 Miljö (avloppssituationen)

Miljöfaktorn är indelad i två parametrar, utsläpp och recipient.

Parametern, utsläpp, tar hänsyn till den förorenande verksamheten/källan som här utgörs av avloppsanläggningar.

- +++ I området finns till stor del avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har inte de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.
- ++ I området finns en mindre andel [10–50%] avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har delvis de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.
- + I området finns ett mycket begränsat antal [<10%] avloppsanläggningar som påverkar miljön negativt, eller området har de naturliga och/eller geografiska förutsättningarna för att avloppsfrågan ska kunna lösas ur miljömässig synpunkt.

Parametern *recipient* tar hänsyn till närheten till känslig recipient i tre nivåer baserat på GIS-stödet för enskilda avlopp (Länsstyrelsen, 2023). De parametrar som ingår är:

- Inom vattenskyddsområde (HS111 - risk påverkan allmän grundvattentäkt, samt HS121 – risk påverkan allmän ytvattentäkt)
- Närhet till badplats (HS122)
- Fosforbelastning från små avlopp. (P11 samt P111)
- Påverkan på specifikt vatten (P12)
- Påverkan på recipient belägen inom miljöbalkens skyddade områden: Nationalparker, naturreservat, biotopskydd samt Natura 2000-områden relaterade till vatten (P121)
- Risk för lokal påverkan på vatten inom skyddat område till följd av sammanhängande bebyggelse (P122)

+++ Området klassas som rött eller orange i länsstyrelsens GIS-stöd för enskilda avlopp. Det räcker att en av parametrarna är röda/orangea för att området ska få +++.

++ Området klassas om gult inom någon av parametrarna i länsstyrelsens GIS-stöd för enskilda avlopp.

+ Området ligger utanför ovan angivna områden eller klassas som liten risk i bedömningarna i GIS-stödet (grönt eller ljusgrönt).

2.4 Hälsa (dricksvattensituationen)

Hälsotorn är indelad i två parametrar, kvantitet och kvalitet.

Hälsotorn kvantitet tar hänsyn till huruvida tillgången på dricksvatten är tillräcklig eller inte.

- +++ I området finns otillräcklig kapacitet. Kan inte förse en medianfamilj; 2,7 personer per bostad
- ++ I området finns det lite/ingen information kring dricksvattenkvantitet och/eller kvalitet.
- + I området finns tillräcklig kapacitet. Kan förse en medianfamilj; 2,7 personer per bostad

Hälsotorn kvalitet beaktar de eventuella problem som kan vara förknippade med vattenkvaliteten. Bedömningen baseras delvis på platsens fysiska förhållanden så som ogynnsamma jordartsförhållanden, mindre tomter och lutning vilket skulle kunna bidra till en ökad risk för kontaminering av enskilda vattenbrunnar. Bedömningen baseras även på huruvida klagomål har inkommit till kommunen, samt de bedömningar av nitrat och PFAS som finns hos Länsstyrelsen (Länsstyrelsen, 2023) respektive Le Monde (Le Monde, 2023).

- +++ Allvarliga kvalitetsproblem förekommer i små delar av området eller mindre kvalitetsproblem i stora delar av området.
- ++ Allvarliga kvalitetsproblem förekommer i enstaka fall och mindre kvalitetsproblem i små delar av området.
- + Mindre allvarliga problem eller inga problem finns i området.

3 Bedömning av möjlighet för anslutning till allmänt VA

Bedömningen görs i fliken Prioriteringsmodell i verktyget

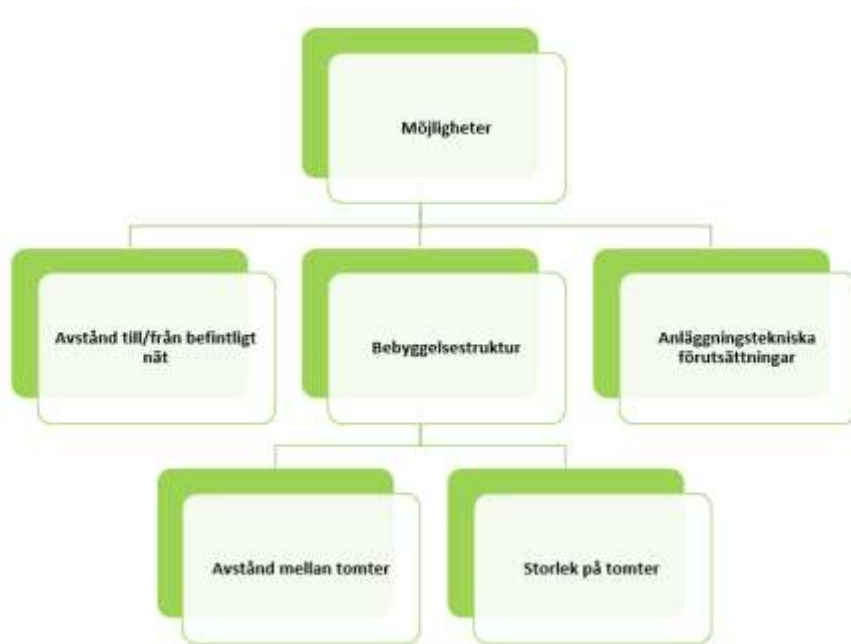
De faktorer som bygger upp "möjligheten" för ett område att anslutas till allmänt VA grundas på de huvudsakliga aspekter som i slutändan gör genomförandet mer eller mindre kostsamt. I det här fallet analyseras möjligheten för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen.

Hög kostnad kan uppstå genom att dyrare tekniska lösningar krävs på grund av förutsättningarna eller att det är få brukare som delar på kostnaden vilket ger en låg täckningsgrad.

Syftet med denna bedömning är inte att ta fram en kostnad för VA-anslutning av respektive område. Syftet är att visa bilden bakom kostnaden, dvs i vilka aspekter är möjligheten för VA-anslutning god (vanligtvis förknippat med lägre kostnader för VA-utbyggnad) och var är möjligheterna mindre goda (vilket vanligen innebär högre kostnader för VA-utbyggnad).

Den bild som skapas av möjlighetsbedömningen kan användas som en grund för kostnadsberäkning. I det skede där kostnaden beräknas beaktas också sådana aspekter som har att göra med hur fördelning av kostnad ska gå till och hur investeringar ska göras över tid. Detta beaktas inte vid bedömning av respektive områdes "inneboende" möjlighet för VA-utbyggnad.

Med den möjlighet som är förknippad med VA-utbyggnad i olika områden, tillsammans med den del som utgör bedömning av behov, kan ett resonemang föras kring prioriteringsordning och takten för VA-utbyggnad. Förhoppningen är att det i resonemanget ska vara lätt för alla berörda att se bakgrunden till varför det är mer eller mindre dyrt att bygga ut VA och hur behovet inom olika områden skiljer sig åt.

3.1 Avstånd till/från befintligt nät

Denna faktor är avsedd att visa längden på nya, nödvändiga överföringsledningar till respektive område. Avståndet utgår från närmsta möjliga anslutningspunkt i det befintliga ledningsnätet, varifrån dimension av spill- och dricksvattenledning är tillräcklig för områdets behov. Kriterier för bedömning av det faktiska *Avståndet till/från befintligt nät* för tänkt VA-dragning, (inte fågelvägen), visas nedan.

- +++ Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är mindre än 500 m
- ++ Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är mellan 0,5 – 1,5 km
- + Avståndet till närmaste anslutningspunkt på befintligt nät är större än 1,5 km

3.2 Bebyggelsestruktur

Bebyggelsestrukturen inom ett område påverkar hur god kostnadstäckning VA-utbyggnad inom ett område kan uppnå. Bebyggelsestrukturen utgörs främst av de två delarna *avstånd mellan tomter* och *storlek på tomter*. Ju närmare varandra tomterna ligger och ju mindre de är desto bättre bedöms kostnadstäckningen vara, vilket är gynnsamt vid bedömning av möjlighet.

Kriterier för bedömning av Bebyggelsestruktur visas nedan.

3.2.1 Avstånd mellan tomter

- +++ Tomterna gränsar till varandra och samma huvudledning kan försörja två husrader
- ++ Tomterna gränsar till varandra men en huvudledning kan bara försörja en husrad
- + Tomterna är glest belägna

3.2.2 Storlek på tomter

- +++ Medelstorlek tomt <1200 m²
- ++ Medelstorlek tomt > 1200 - 5000 m²
- + Medelstorlek tomt > 5000 m²

3.3 Anläggningstekniska förutsättningar

Jordartsförhållandena och förekomst av ytligt berg inom ett område påverkar kostnad för markarbeten. Kostnaden påverkas också av hur stabil marken är, dvs de geotekniska förutsättningar som finns, vilket styrs av jordarter, berg och höjdvariationer. Även höjdvariationerna inom området påverkar kostnaden för VA-utbyggnad. Kriterier för bedömning av Anläggningstekniska förutsättningar visas nedan.

- +++ Området bedöms ha goda geotekniska förutsättningar med gynnsamma jordartsförhållanden och/eller avloppsvatten bedöms kunna avledas till befintligt VA med självfall.
- ++ Området bedöms delvis ha goda geotekniska förutsättningar, delvis svåra geotekniska förutsättningar *och/eller* avloppsvatten kan delvis ledas till befintligt VA med självfall.
- + Området bedöms ha svåra geotekniska förutsättningar med ogynnsamma jordartsförhållanden eller berg i dagen och/eller avloppsvatten bedöms behöva pumpas till befintligt VA.

Referenser

- Le Monde. (04 2023). *Map of european pfas contamination*. Hämtat från https://www.lemonde.fr/en/les-decodeurs/article/2023/02/23/forever-pollution-explore-the-map-of-europe-s-pfas-contamination_6016905_8.html.
- Länsstyrelsen. (04 2023). *GIS-stöd för enskilda avlopp*. Hämtat från <https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=920b023b74d84b3eac70d847ea9b2c42>.